

CHU VĂN TUẤN*

ĐỜI SỐNG TÍN NGƯỠNG, TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM NĂM 2024: NHỮNG SỰ KIỆN TIÊU BIỂU VÀ KHUYẾN NGHỊ CHÍNH SÁCH

Tóm tắt: Việt Nam có đời sống tín ngưỡng, tôn giáo phong phú, đa dạng. Năm 2024 đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam có nhiều sự kiện, vấn đề nổi bật, gợi mở những vấn đề lý luận và thực tiễn, đồng thời, những sự kiện, vấn đề này cũng phản ánh bức tranh chung về kinh tế, chính trị, văn hoá, xã hội ở Việt Nam trong mối tương quan với đời sống tín ngưỡng, tôn giáo. Tiếp nối mạch nghiên cứu về đời sống tín ngưỡng, tôn giáo đương đại, bài viết này nhằm phân tích một số sự kiện nổi bật trong đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam năm 2024, trên cơ sở đó nêu ra một số vấn đề cần quan tâm giải quyết trong thời gian tới. Bài viết cũng giúp cho người đọc điểm lại những sự kiện tiêu biểu trong đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam năm vừa qua để có những thông tin, số liệu so sánh với những năm trước, đồng thời có những nhận định, dự báo về đời sống tín ngưỡng, tôn giáo Việt Nam những năm tiếp theo.

Từ khoá: Đời sống tín ngưỡng, đời sống tôn giáo, sự kiện tiêu biểu, chính sách tôn giáo, năm 2024, Việt Nam

Dẫn nhập

Đời sống tín ngưỡng, tôn giáo là một chủ đề luôn thu hút được sự quan tâm của các nhà khoa học từ các cách tiếp cận khác nhau, tiêu biểu là Tôn giáo học, Văn hoá học, Nhân học, Xã hội học, v.v. Trong năm 2024, nhiều công trình, hội thảo, tọa đàm khoa học đã phản ánh đời sống tín ngưỡng, tôn giáo Việt Nam, tiêu biểu như Chu Văn Tuấn (2024), “Đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam năm 2023: những sự kiện tiêu biểu và khuyến nghị chính sách”, *Nghiên cứu Tôn giáo*, số 1; Hội thảo khoa học quốc tế “*Những khuynh hướng mới trong nghiên cứu tôn giáo đương đại*” được tổ chức tại Trường Đại học KHXXNV, Đại học Quốc gia Hà Nội vào ngày 10/5/2024; hội thảo

* Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam.

Ngày nhận bài: 08/1/2025; Ngày biên tập: 10/1/2025; Duyệt đăng: 23/1/2025.

“Đời sống tôn giáo Việt Nam đương đại: Hiện tượng tôn giáo mới ở Việt Nam” do Viện Nghiên cứu Tôn giáo được tổ chức ở Quảng Bình tháng 7/2024. Hội thảo đi sâu nhận diện, phân tích, đánh giá về bản chất và cập nhật những tác động đa chiều cùng tình hình của các hiện tượng tôn giáo mới ở Việt Nam hiện nay. Hội thảo cũng nhất trí quan điểm rằng cần có sự phân loại hiệu quả các hiện tượng tôn giáo mới để có được cách ứng xử phù hợp nhất về chính sách và pháp luật. Hội thảo khoa học *“Thờ cúng Hồ Chí Minh, các anh hùng liệt sĩ trong dòng chảy văn hóa tâm linh dân tộc hiện nay – thực trạng và kiến nghị”* do Viện nghiên cứu các vấn đề về Tín Ngưỡng, Tôn giáo tổ chức. Đáng chú ý, Trần Thị Phương Anh và cộng sự có bài viết "The Development of the Hmong Protestant Community in Suối Village of Vietnam's northern highlands" đăng trên *The World of the Orient* (số 2) dựng lại một quá trình hồi sinh của một cộng đồng Mông ở Tây Bắc với sự hiện diện của đạo Tin Lành.

Bài viết từ góc độ tiếp cận Tôn giáo học, dựa trên phương pháp thống kê, phân tích, tổng hợp để khái quát những thông tin, sự kiện tiêu biểu của đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam trong năm 2024 trên các phương tiện thông tin, truyền thông và các công trình nghiên cứu, từ đó nêu ra những vấn đề, sự kiện tiêu biểu của đời sống tín ngưỡng, tôn giáo trên phương diện lý luận, thực tiễn, đồng thời đưa ra những gợi ý chính sách.

1. Những sự kiện tiêu biểu trong đời sống tín ngưỡng, tôn giáo

Những sự kiện tiêu biểu trong đời sống Phật giáo

Năm 2024, hoạt động của Giáo hội Phật giáo Việt Nam (GHPGVN) diễn ra sôi nổi với nhiều sự kiện quan trọng, đặc biệt là những hoạt động chuẩn bị cho Đại lễ Vesak Liên Hiệp quốc diễn ra vào tháng 5/2025. Các ngày lễ lớn của Phật giáo như Lễ Phật đản, Lễ Vu lan, lễ tưởng niệm Bồ tát Quảng Đức và chư Thánh Tử đạo vị pháp thiêu thân, Lễ tưởng niệm Đức Thánh Tổ Ni Đại Ái Đạo – Kiều Đàm Di, Lễ Kỷ niệm Đức Vua – Phật hoàng Trần Nhân Tông, v.v, được tổ chức một cách long trọng, có sự tham dự của đông đảo Phật tử, nhân dân và du khách quốc tế. Năm 2024 cũng là năm GHPGVN tham gia nhiều hoạt động quốc tế, Hoà thượng Thích Thiện Nhơn, Chủ tịch Hội đồng Trị sự dẫn đầu đoàn tham dự Vesak LHQ lần thứ 19 tại Thái Lan và chính thức nhận đăng cai Vesak LHQ lần thứ 20 tại TP.HCM vào năm 2025, đồng thời Hoà thượng Thích Thiện Nhơn cũng dẫn đoàn

tham dự Hội nghị Hòa bình thế giới 2024 tại Paris; Diễn đàn Phật giáo Thế giới lần thứ IV, Diễn đàn Kiều Tăng Thế giới lần thứ 2 tại Trung Quốc. Trung ương GHPGVN đã tổ chức thăm viếng và làm việc với các Hội Phật tử Việt Nam tại nước ngoài; đón tiếp các tổ chức Quốc tế, tổ chức Phật giáo nước ngoài thăm hữu nghị Giáo hội Phật giáo Việt Nam và nhiều Phật sự quan trọng khác [Hội đồng trị sự GHPGVN, 2024].

Tiếp nối truyền thống tương thân tương ái, hoạt động từ thiện xã hội của GHPGVN năm 2024 đạt được nhiều kết quả quan trọng. Tổng số tiền Ban Từ thiện Xã hội các tỉnh, thành phố thực hiện năm 2024 là 3.288.953.692.000đ (Ba ngàn hai trăm tám mươi tám tỷ chín trăm năm mươi ba triệu sáu trăm chín mươi hai ngàn đồng). Năm 2024, nhiều tỉnh, thành phố và người dân chịu ảnh hưởng nặng nề bởi cơn bão số 3 – cơn bão Yagi, Hội đồng Trị sự GHPGVN đã ban hành Thông bạch số 285/TB-HĐTS về việc vận động cứu trợ đồng bào bị thiệt hại do bão số 3 gửi đến các Ban, viện trung ương, Ban trị sự GHPGVN các tỉnh thành phố, các chùa trong cả nước. Đặc biệt, năm 2024, GHPGVN tăng cường hoạt động hiến mô tạng cứu người. Ngày 25/6/2024 Giáo hội Phật giáo Việt Nam đã ký kết phối hợp “Chương trình đăng ký hiến tạng mô, tạng - Cho đi là còn mãi” của Hội Vận động hiến mô, bộ phận cơ thể người Việt Nam và khởi động đăng ký hiến mô, tạng tại các cơ sở của Phật giáo trên toàn quốc [Hội đồng trị sự GHPGVN, 2024].

Trong năm 2024, sự kiện thu hút sự quan tâm của xã hội, của các cơ quan quản lý nhà nước đó là hiện tượng sư Thích Minh Tuệ thực hiện bộ hành, kéo theo đám đông hiếu kỳ, gây nên những ồn ào, mất trật tự an toàn xã hội. Tiếp đến là vụ việc của Thượng tọa Thích Chân Quang đã gây ảnh hưởng tiêu cực nhất định tới hình ảnh, uy tín của GHPGVN trong xã hội. Đối với hiện tượng sư Thích Minh Tuệ, Hội đồng Trị sự cũng đã có công văn 151/CV/HĐTS/VP1. Theo đó, GHPGVN cho rằng, việc sư Thích Minh Tuệ bộ hành đã bị các tiktoker, youtuber lợi dụng, “câu views” và đưa ra những bình luận xúc phạm tới đạo Phật và GHPGVN. Đối với vụ việc của Thượng tọa Thích Chân Quang, GHPGVN đã ra thông báo 244/TB-HĐTS-VP2 ngày 19/06/2024 về việc kỷ luật đối với Thượng tọa Thích Chân Quang, Trụ trì Thiền tôn Phật Quang, xã Tân Hải, thị xã Phú Mỹ, tỉnh Bà Rịa-Vũng Tàu. Hình thức kỷ luật bao gồm: Cấm không được thuyết giảng dưới mọi hình thức, không tổ chức các sự kiện đông

người trong vòng hai năm; Tháo gỡ các bài giảng có nội dung không đúng chính pháp trên các nền tảng xã hội; yêu cầu Thượng tọa nhập thất sám hối tại Thiền tôn Phật Quang. Việc giám sát thi hành kỷ luật trong thời gian hai năm sẽ do Ban Tăng sự Trung Ương, Ban Pháp chế Trung ương, Ban Kiểm soát Trung ương và Ban Trị sự GHPGVN tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu thực hiện. Ngoài ra, một số trường hợp khác cũng đã được Hội đồng trị sự, GHPGVN xử lý kỷ luật như đại đức Thích Nhuận Đức, thuộc tổ đình Hộ Pháp, cũng ở Bà Rịa-Vũng Tàu. Tháng 1/2024, UBND thành phố Uông Bí, Quảng Ninh đã ra quyết định xử phạt hành chính ở mức 7,5 triệu đồng đối với đại đức Thích Trúc Thái Minh, trụ trì chùa Ba Vàng về sai phạm trong tổ chức triển lãm Phật giáo. Sau đó, GHPGVN cũng tiến hành xử lý kỷ luật vị tu sĩ này về các sai phạm đã xảy ra ở chùa Ba Vàng.

Những sự kiện tiêu biểu trong đời sống Công giáo

Năm 2024 đánh dấu một giai đoạn quan trọng trong lịch sử phát triển của Giáo hội Công giáo Việt Nam (GHCGVN). Nhiều sự kiện nổi bật đã diễn ra, bao gồm việc mở án phong chân phước và phong thánh, khởi công xây dựng các trung tâm hành hương, các chuyến thăm và đối thoại song phương giữa Việt Nam và Tòa Thánh, và công tác mục vụ dành cho người di dân. Những sự kiện này không chỉ tác động đến đời sống đức tin của giáo dân mà còn góp phần tăng cường quan hệ quốc tế và khẳng định vai trò của GHCGVN trong bối cảnh hội nhập.

Nổi bật nhất trong lĩnh vực phong thánh là việc mở án phong chân phước và phong thánh cho Giám mục Pierre Lambert de la Motte, diễn ra vào ngày 13/01/2024 tại Trung tâm Thánh Mẫu Tápao. Giám mục Pierre Lambert de la Motte là người sáng lập Hội Thừa sai Paris (MEP) và góp phần quan trọng trong việc thiết lập nền móng cho GHCGVN. Sự kiện thu hút hơn 20.000 giáo dân tham dự, cho thấy tâm tình sâu sắc của cộng đồng giáo dân đối với những vị tiên khởi của Giáo hội. Tương tự, Tòa Thánh công bố sắc lệnh công nhận tử đạo của linh mục Phanxicô Xaviê Trương Bửu Diệp vào ngày 25/11/2024. Đây là bước tiến quan trọng trong tiến trình phong thánh cho ông, đánh dấu việc Giáo hội chính thức công nhận linh mục đã hy sinh mạng sống vì đức tin. Những sự kiện này không chỉ là hoạt động tôn vinh các nhân vật đức tin mà còn mang ý nghĩa củng cố lịch sử và khích lệ tinh thần đoàn kết trong cộng đồng giáo dân.

Với giáo hội và giáo dân Việt Nam, việc tiến hành làm hồ sơ phong thánh cho những nhân vật lịch sử như Pierre Lambert de la Motte hay linh mục Trương Bửu Diệp không chỉ giới hạn trong việc tôn vinh cá nhân xuất sắc, mà còn là một phương tiện giúp giáo dân Việt Nam nhìn lại lịch sử phát triển của Giáo hội, khẳng định những giá trị tinh thần mà Giáo hội luôn duy trì. Tuy nhiên, quá trình thu thập và thẩm định chứng cứ phong thánh là thử thách không nhỏ, đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan giáo quyền tại Việt Nam và cơ quan chức năng tại Rôma.

Năm 2024 cũng là năm đánh dấu mốc trong quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và Tòa Thánh. Việc bổ nhiệm Tổng Giám mục Marek Zalewski làm Đại diện Tòa Thánh thường trú đầu tiên tại Việt Nam và chuyến thăm Việt Nam của Bộ trưởng Ngoại giao Tòa Thánh, Tổng Giám mục Paul Richard Gallagher, là những sự kiện mang tính biểu tượng cao trong tiến trình tiến tới thiết lập quan hệ ngoại giao cao hơn giữa hai bên. Từ ngày 9 đến 14/4/2024, Tổng Giám mục Paul Richard Gallagher, Bộ trưởng Ngoại giao Tòa Thánh Vatican, đã có chuyến thăm chính thức Việt Nam. Đây là lần đầu tiên một Bộ trưởng Ngoại giao Tòa Thánh đến thăm Việt Nam, đánh dấu cột mốc quan trọng trong mối quan hệ song phương đang phát triển tích cực sau khi Tòa Thánh thiết lập Đại diện thường trú tại Việt Nam vào tháng 12/2023. Trong chuyến thăm Việt Nam lần này Tổng Giám mục Gallagher đã có cuộc gặp gỡ với các lãnh đạo cao nhất của Đảng, Nhà nước: Thủ tướng Phạm Minh Chính, Phó thủ tướng kiêm Bộ trưởng Ngoại giao Bùi Thanh Sơn, Bộ trưởng Nội vụ Phạm Thị Thanh Trà và nhiều quan chức cấp cao khác. Phát biểu tại các buổi gặp gỡ, Tổng Giám mục Gallagher bày tỏ sự vui mừng trước sự phát triển tích cực của Giáo hội Công giáo Việt Nam cũng như những đóng góp của cộng đồng Công giáo cho xã hội, đặc biệt trong thời kỳ đại dịch Covid-19. Ông cũng khẳng định hy vọng vào sự hợp tác chặt chẽ hơn nữa giữa hai bên trong tương lai thông qua vai trò của Đại diện thường trú Tòa Thánh tại Việt Nam. Chuyến thăm này được kỳ vọng sẽ tạo động lực mới cho quan hệ Việt Nam - Tòa Thánh, thúc đẩy các hoạt động đối thoại và hợp tác song phương trong thời gian tới. Chuyến thăm của Tổng Giám mục Gallagher diễn ra trong không khí cải thiện đáng kể, khi các bên có những đối thoại mở mang về quan hệ hợp tác. Tuy nhiên, một số điểm cần tiếp tục trao đổi giữa hai bên là việc sớm thành lập văn phòng đại diện Tòa Thánh tại Hà Nội. Điều này yêu cầu sự nhất quán trong đối thoại và tìm kiếm điểm tương đồng giữa hai bên.

Năm 2024 cũng diễn ra nhiều cuộc tiếp xúc của lãnh đạo Nhà nước Việt Nam với toà thánh Vatican. Ngày 22/9/2024, trong khuôn khổ Hội nghị thượng đỉnh tương lai tại Đại hội đồng Liên Hợp Quốc lần thứ 79 diễn ra tại Hoa Kỳ, Hồng Y Pietro Parolin, Quốc vụ khanh Tòa Thánh, đã có cuộc gặp gỡ với Chủ tịch nước Tô Lâm. Ngày 19/11/2024, bên lề Hội nghị thượng đỉnh G20 tại Brazil, Thủ tướng Việt Nam Phạm Minh Chính đã gặp Hồng Y Parolin. Cuộc trao đổi nhấn mạnh những tiến triển tích cực trong quan hệ giữa Việt Nam và Tòa Thánh, đồng thời mở ra triển vọng cho sự hợp tác chặt chẽ hơn trong tương lai. Cả hai cuộc gặp gỡ đều được đánh giá tích cực trong quan hệ đối ngoại giữa Việt Nam và Vatican. Trong cuộc gặp với người đứng đầu Chính phủ Việt Nam, Hồng Y đề xuất cần sớm có cuộc làm việc với Nhóm công tác Việt Nam - Vatican để giải quyết các điểm nghẽn và bàn về chuyến viếng thăm Việt Nam của Giáo hoàng.

Năm 2024 diễn ra hai Hội nghị Thường niên Hội đồng Giám mục Việt Nam (HDGMVN), gồm kỳ I và kỳ II/2024. Các hội nghị này đã đưa ra nhiều quyết sách quan trọng của giáo hội Công giáo Việt Nam, bao gồm định hướng chương trình Loan báo Tin Mừng giai đoạn 2025–2033 và chuẩn bị cho Năm Thánh 2025. Tại Hội nghị Thường niên Hội đồng Giám mục Việt Nam kỳ I/2024 từ ngày 15 đến ngày 18/04/2024, HDGMVN đã thông qua nhiều quyết sách quan trọng như chuẩn bị Thượng Hội đồng Giám mục thế giới, phê chuẩn bản dịch Việt ngữ Sách Ngôn sứ và thành lập Trung tâm Hành hương quốc gia tại Sở Kiện. Tại Hội nghị thường niên kỳ II/2024 từ ngày 16 đến ngày 20/09/2024, HDGMVN tổ chức hội nghị tại Trung tâm Thánh Mẫu Tàpao, thảo luận về sứ vụ Loan báo Tin Mừng và chuẩn bị Năm Thánh 2025. Hội nghị kết thúc bằng Thư mục vụ mang chủ đề Cùng nhau Loan báo Tin Mừng.

Việc xây dựng và phát triển cơ sở hạ tầng mục vụ tiếp tục là một điểm nhấn quan trọng trong năm 2024. Trung tâm Thánh Mẫu Tàpao tại Giáo phận Phan Thiết đã được khánh thành, trở thành một điểm hành hương quan trọng. Đây là minh chứng cho sự quan tâm của Giáo hội trong việc nâng cao đời sống tinh thần và đức tin của cộng đoàn. Năm 2024, Giáo hội Việt Nam đã khởi công xây dựng và nâng cấp Trung tâm Hành hương Sở Kiện thành Trung tâm Hành hương toàn quốc kính Các Thánh Tử Đạo Việt Nam. Ngày 05/04/2024, Tổng giám mục Giuse Vũ Văn Thiên chủ sự lễ khởi công Trung tâm Hành hương

Các Thánh Tử Đạo Việt Nam tại Sở Kiện. Công trình nhằm bảo tồn di sản và đáp ứng nhu cầu tâm linh, dự kiến sẽ trở thành điểm hành hương quốc gia. Việc xây dựng trung tâm này không chỉ nhằm bảo tồn di sản tôn giáo mà còn tạo điều kiện để phát triển du lịch tâm linh và củng cố đời sống đức tin cho cộng đồng giáo dân. Việc xây dựng các trung tâm hành hương là một bước đi đúng đắn, giúp Giáo hội kết nối các tín hữu và phát triển du lịch tâm linh. Tuy nhiên, cần có sự quản lý chặt chẽ để bảo đảm tính linh thiêng và tránh thương mại hóa các hoạt động tôn giáo.

Về nhân sự, ngày 13/7/2024, Giáo hoàng Phanxicô bổ nhiệm linh mục Gioan Baotixita Nguyễn Huy Bắc làm Giám mục chính tòa giáo phận Ban Mê Thuột. Thánh lễ tấn phong được cử hành ngày 22/8/2024. Tiếp đó, ngày 24/8/2024, Giáo hoàng bổ nhiệm linh mục Đa Minh Nguyễn Tuấn Anh làm Giám mục phụ tá giáo phận Xuân Lộc. Thánh lễ tấn phong được cử hành ngày 9/10/2024. Vào ngày 26/10/2024, Giáo hoàng Phanxicô bổ nhiệm linh mục Vũ Công Viện làm Giám mục phụ tá Tổng giáo phận Hà Nội. Thánh lễ tấn phong được cử hành ngày 28/11/2024. Dù vậy năm 2024 giáo hội Công giáo cũng chứng kiến sự từ trần của một số giám mục như: Bùi Tuần, Nguyễn Soạn, Nguyễn Như Thể.

Những sự kiện tiêu biểu trong đời sống Tin Lành

Một trong những sự kiện đáng chú ý trong đời sống Tin Lành năm 2024 là vào ngày 16/4/2024, Thứ trưởng Bộ Nội vụ Vũ Chiến Thắng đã trao Quyết định công nhận tổ chức tôn giáo cho Hội thánh Tin Lành Liên hiệp Truyền giáo Việt Nam tại TP. Hồ Chí Minh. Đây là tổ chức giáo hội Tin Lành thứ 11 được công nhận tại Việt Nam và là tổ chức duy nhất được công nhận trong năm 2024. Đây cũng là tín hiệu tích cực thể hiện sự nhất quán trong chính sách tôn giáo của Việt Nam, đồng thời khẳng định Nhà nước không ngừng hoàn thiện khung pháp lý nhằm tạo điều kiện cho các tôn giáo hoạt động tự do, minh bạch và bình đẳng. Dẫu vậy, vẫn cần lưu ý rằng việc công nhận các tổ chức tôn giáo mới không chỉ dừng lại ở thủ tục pháp lý mà còn đòi hỏi các tổ chức này phải thực hiện tốt trách nhiệm xã hội của mình. Các hội thánh được công nhận cần tiếp tục duy trì sinh hoạt tôn giáo thuần túy, không để xảy ra những hoạt động sai lệch hoặc vi phạm pháp luật, đặc biệt trong bối cảnh các thế lực thù địch có thể lợi dụng tôn giáo để gây chia rẽ.

Năm 2024, đạo Tin Lành Việt Nam không chỉ phát triển về số lượng tín đồ mà còn có nhiều hoạt động nhân đạo, cứu trợ nổi bật, đặc biệt trong việc hỗ trợ đồng bào bị ảnh hưởng bởi thiên tai. Trong tháng 9/2024, tổ chức cứu trợ Tin Lành quốc tế *Samaritan's Purse* (Hoa Kỳ) đã phối hợp với các hội thánh tại Việt Nam để viện trợ khẩn cấp cho các tỉnh miền núi phía Bắc như Yên Bái, Lào Cai và Cao Bằng, sau khi cơn bão số 3 gây thiệt hại nặng nề. Gói viện trợ bao gồm 3.000 bộ dụng cụ bếp, 3.000 bộ lọc nước, 3.000 thùng chứa nước sạch và 6.000 xô nhựa 22 lít, được vận chuyển bằng máy bay chuyên dụng đến các vùng bị ảnh hưởng. Đây là hoạt động cứu trợ rất đáng khích lệ, nhưng cũng cần nhấn mạnh rằng các hoạt động nhân đạo quốc tế tại Việt Nam cần được thực hiện trong khuôn khổ pháp luật, có sự giám sát của các cơ quan chức năng nhằm đảm bảo minh bạch và hiệu quả. Chính quyền địa phương cần tiếp tục phối hợp chặt chẽ với các tổ chức tôn giáo để công tác cứu trợ đạt được mục tiêu nhân đạo, đồng thời tránh bị lợi dụng cho các mục đích không chính đáng.

Một số hoạt động nổi bật của đạo Tin Lành được tổ chức trong năm 2024 như: vào ngày 03-04/12/2024, sự kiện truyền giảng quy mô lớn mang tên “Mùa yêu thương” diễn ra tại TP. Cần Thơ, thu hút hơn 20.000 người tham dự, trong đó có nhiều khách quốc tế. Đây là hoạt động do Giáo hội Phúc âm Ngũ tuần Việt Nam phối hợp tổ chức với Mục sư Franklin Graham – Chủ tịch Hiệp hội Truyền giáo Billy Graham (BGEA). Sự kiện nhằm truyền tải thông điệp yêu thương, đức tin và niềm hy vọng. Trong hai đêm truyền giảng, đã có hơn 1.000 người bước lên cầu nguyện tin nhận đức tin. Chương trình được tổ chức thành công nhờ sự hỗ trợ tích cực từ chính quyền địa phương. Tối ngày 14/12/2024, sự kiện “Giáng sinh hy vọng” diễn ra tại Công viên Yên Sở, Hà Nội, với hàng chục ngàn người tham gia. Mục sư Ried Tylan Saunders đã truyền giảng thông điệp Phúc Âm, nhấn mạnh về tình yêu thương, sự tha thứ và niềm hy vọng. Sự kiện đã lan tỏa không khí Giáng sinh và niềm tin mạnh mẽ đến cộng đồng tín đồ Tin Lành tại miền Bắc. Ngoài ra, năm 2024 Ban Tôn giáo Chính phủ đã tổ chức nhiều hội nghị hướng dẫn hoạt động tôn giáo cho các Hội thánh Tin Lành, đặc biệt là ở những vùng miền có nhiều tín đồ như Tây Nguyên, Phú Yên. Các hội nghị này không chỉ giúp các chức sắc và tín đồ hiểu rõ hơn về pháp luật, mà còn tạo môi trường thuận lợi cho các tổ chức Tin Lành hoạt động theo đúng quy định, đồng hành cùng chính quyền trong công cuộc phát triển kinh tế - xã hội.

Nhìn chung, năm 2024 là một năm ghi dấu sự phát triển tích cực của đạo Tin Lành tại Việt Nam, với sự mở rộng về quy mô tín đồ và tổ chức, đồng thời nâng cao vai trò trong các hoạt động xã hội, cứu trợ và giao lưu quốc tế. Sự phối hợp chặt chẽ giữa các tổ chức Tin Lành với chính quyền địa phương trong việc thực thi pháp luật, tổ chức sinh hoạt tôn giáo và đóng góp vào phát triển kinh tế - xã hội đã góp phần củng cố mối quan hệ tốt đẹp giữa cộng đồng Tin Lành với các tầng lớp nhân dân. Với nền tảng hiện tại, đạo Tin Lành tại Việt Nam hứa hẹn sẽ tiếp tục phát triển mạnh mẽ hơn trong những năm tới, góp phần vào sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước.

Đối với các tôn giáo nội sinh

Đối với hoạt động thuần túy tôn giáo. Năm 2024, ngoài việc thực hành các nghi lễ theo quy định của từng tôn giáo, một số tôn giáo nội sinh tổ chức Đại hội toàn đạo như: *Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam* đã tổ chức Đại hội đại biểu toàn đạo lần thứ IV, nhiệm kỳ (2024-2029) và Lễ kỷ niệm 90 năm thành lập đạo (1934-2024) từ ngày 14-15/5/2024 tại Tổ đình Hưng Minh Tự - số 45 Lý Chiêu Hoàng, Phường 10, Quận 6, Thành phố Hồ Chí Minh. Đại hội đã thành công với kết quả thống nhất về tu sửa một số điều trong Hiến chương, kiện toàn các ban chuyên môn và bầu ra 19 vị vào Ban Trị sự Giáo hội.

Trên tinh thần “Trung chính, Cầu thị, Trí tuệ, Dung hòa” trong năm 2024, Ban Trị sự Trung ương Phật hội Tứ Ân Hiếu Nghĩa cùng 24 Gánh đạo cơ sở đã phối hợp tổ chức các hoạt động tôn giáo tuân thủ theo đúng pháp luật của Nhà nước ban hành. Về tổ chức hành chính đạo, Ban Trị sự Trung ương Phật hội Tứ Ân Hiếu Nghĩa đang chuẩn bị các công tác về nhân sự và thủ tục đăng ký tổ chức Đại hội cấp cơ sở, tiến tới Đại hội cấp toàn đạo lần thứ IV, nhiệm kỳ 2025 – 2030. Với *Phật giáo Hòa Hảo*, trong năm 2024 đã tổ chức Đại lễ kỷ niệm 85 năm ngày Khai đạo. Từ đường hướng hành đạo là “Học Phật, tu nhân”, thực hiện “Tứ ân”, Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo luôn giữ gìn giáo lý chân truyền, phát huy các giá trị đạo vào đời sống, góp phần nêu cao truyền thống yêu nước, tinh thần đoàn kết, gắn bó, đồng hành cùng dân tộc. Về tổ chức hành chính đạo, tuy đã tiến hành Đại hội các cấp cơ sở cho nhiệm kỳ mới nhưng do điều kiện khách quan mà Đại hội Đại biểu Phật giáo Hòa Hảo lần thứ V, nhiệm kỳ (2024-2029) cấp toàn đạo cho đến nay vẫn chưa được diễn ra.

Đạo Cao Đài có nhiều Hội thánh cùng với các tổ chức Cao Đài độc lập nên mỗi Hội thánh lại có những hoạt động tôn giáo khác nhau

ngoài lễ chung của toàn đạo, đồng thời, việc tổ chức Đại hội nhân sinh hay Đại lễ kỷ niệm 100 năm ngày khai đạo cũng không có sự thống nhất trong toàn đạo. Đối với Hội thánh Cao Đài Tây Ninh trong năm 2024 đã duy trì tổ chức các Đại đàn, Trung đàn và Tiểu đàn theo quy định Hội thánh tại Tòa thánh Trung ương và các thánh thất địa phương, trong đó có hai đại lễ đáng chú ý là lễ Đức Chí Tôn (09/1 âm) và Hội Yến Diêu Trì Cung (15/08 âm - 17/9/2024 dương). Hội Yến Diêu Trì Cung năm 2024 đã thu hút khoảng 80.000 - 100.000 tín đồ và du khách thập phương đến tham dự [Tòa thành Tây Ninh, 2024]. Đáng chú ý, về đào tạo, đạo Cao Đài được đưa vào giảng dạy tại một số trường đại học của Mỹ, mới nhất là đại học Kansas State (Kansas, USA) cho thấy sức hút của tôn giáo này với các nhà nghiên cứu ngoài nước. Đối với các Hội thánh, Pháp môn, tổ chức Cao Đài khác, trong các hoạt động tôn giáo đã bám sát giáo lý, giáo luật của tổ chức như thực hiện công phu tứ thời hàng ngày, tổ chức các lễ kỷ niệm đạo, mở các lớp Hạnh đường, xây dựng, sửa chữa các cơ sở thờ tự cũng như kiện toàn các Ban Trị sự cơ sở của Hội thánh. Đặc biệt, hoạt động của Hội Liên giao thường niên được tổ chức luân phiên từ 2008 đến nay đã tổ chức được 15 lần. Hội nghị Liên giao đã phát huy tốt vai trò đoàn kết tôn giáo, gắn kết hoạt động tôn giáo trên các lĩnh vực từ thiện xã hội, an sinh xã hội, hoạt động báo chí, cũng như lĩnh vực giáo dục đào tạo. Năm 2024, Hội nghị Liên giao được tổ chức tại Hội thánh Cao Đài Bạch Y, Kiên Giang.

Hướng đến kỷ niệm 100 năm ngày khai đạo (1926-2026), các tổ chức Cao Đài đã có nhiều hoạt động hội nghị, hội thảo nhằm kỷ niệm ngày đại lễ lớn trong toàn đạo. Tuy nhiên, tùy vào từng thời kỳ thành lập mà mỗi hội thánh, tổ chức Cao Đài lại có những ngày kỷ niệm khác nhau. Vào ngày 20/4/2024, Pháp môn Cao Đài Chiếu minh Tam thanh Vô vi đã tổ chức Đại lễ Kỷ niệm 100 năm Đức Thượng đế lập đạo Cao Đài tại Việt Nam (1924-2024) tại Tổ đình của Pháp môn ở thành phố Cần Thơ. Cơ quan Phổ thông giáo lý đạo Cao Đài lại có hội nghị (11/2024) kỷ niệm ngày thành lập đạo. Hội nghị Liên giao cũng có nhiều hoạt động kỷ niệm ngày thành lập đạo và năm 2025. Hội thánh Cao Đài Tây Ninh cũng tổ chức hội thảo khoa học, hội nghị nhằm hướng đến 100 năm ngày khai đạo.

Đối với hoạt động hướng đến xã hội. Phát huy đường hướng hành đạo “Hành Tứ Ân, Sống Hiếu nghĩa, vì đại đoàn kết toàn dân tộc” trong bảy tháng đầu năm 2024, *Phật hội Tứ Ân Hiếu Nghĩa* đã hỗ trợ

2.365 phần quà cho hộ nghèo, cận nghèo với tổng số tiền gần 820 triệu đồng; phục vụ 76.400 suất ăn và nước giải khát từ bếp ăn từ thiện, với tổng số tiền gần 700 triệu đồng; phối hợp bác sĩ Hương Sen (An Giang) khám và cấp thuốc miễn phí cho 400 bà con nghèo; tổ chức làm cầu tại một số xã khó khăn,...[Ban Trị sự Trung ương Phật hội Tứ Ân Hiếu Nghĩa, 2024].

Phật giáo Hòa Hảo rất tích cực với các hoạt động như: hướng tới người nghèo, người có hoàn cảnh khó khăn; xây dựng các công trình phúc lợi xã hội (cầu, đường, nhà tình thương...); khuyến học, khuyến tài; bếp ăn từ thiện và phòng khám bệnh đông y... Trong năm năm qua tổng số quy thành tiền các hoạt động từ thiện - xã hội và nhân đạo trong nhiệm kỳ V (2019 - 2024) của Phật giáo Hoà Hảo là: 2.446.153.106.000 đ. Một số mô hình điển hình trong hoạt động từ thiện xã hội như: bếp ăn từ thiện, xe cứu thương, cất nhà, xây cầu, làm đường,...[Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo, 2024]. Cũng theo thống kê sáu tháng đầu năm 2024, tín đồ Phật giáo Hòa Hảo đã đóng góp trên 200 tỷ đồng (trong đó An Giang 45 tỷ, Vĩnh Long 21 tỷ) vào các hoạt động an sinh xã hội trong cả nước [Nghiêm Túc, 2024].

Tỉnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam luôn là điểm sáng trong các hoạt động chăm lo an sinh xã hội cộng đồng. Tính đến năm 2024, Tỉnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam có 212 hội quán từ Khánh Hòa đến Cà Mau; 3.815 y sĩ, y sinh và hơn 10.000 tình nguyện viên hoạt động trong các cơ sở khám chữa bệnh thuộc tổ chức đạo. Tổng kết nhiệm kỳ III (2019-2024) của Giáo hội Tỉnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam cho thấy các phòng thuốc Nam Phước Thiện của đạo đã thực hiện chữa trị cho hơn 16,3 triệu lượt người, phát miễn phí hơn 66,9 triệu thang thuốc... ước tính các hoạt động hướng đến xã hội của đạo tương đương với số tiền hơn 2.461 tỷ đồng [Tỉnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam, 2024]. Ngoài nguồn lực đóng góp to lớn cho xã hội bằng các con số nêu trên, các phòng thuốc nam Phước Thiện của Tỉnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam còn mang giá trị tích cực trong việc bảo tồn và phát triển nền y học cổ truyền của dân tộc.

Đạo Cao Đài là tôn giáo nội sinh có số lượng tín đồ đông đảo với 10 Hội thánh, 01 Pháp môn và 21 tổ chức độc lập được Nhà nước công nhận. Hoạt động tôn giáo của các Hội thánh, tổ chức Cao Đài luôn được phát huy trên tinh thần “nước vinh, đạo sáng”. Trong năm 2024, Hội thánh Cao Đài Tây Ninh đã đóng góp cho các hoạt động an sinh xã hội hơn 5 tỷ đồng trong 07 tháng đầu năm 2024. Hội thánh

Truyền giáo Cao Đài trong tháng 9/2024 đã quyên góp hơn 1,2 tỷ hỗ trợ đồng bào bị ảnh hưởng bởi cơn bão số 3 (Yagi); Hội thánh Cao Đài Tiên Thiên duy trì các hoạt động khám chữa bệnh tại các phòng thuốc nam,... Ngoài ra các Hội thánh cũng tích cực tham gia hoạt động bảo vệ môi trường và xây dựng nông thôn mới.

Đối với các hiện tượng tôn giáo mới

Trong năm qua, các hiện tượng tôn giáo mới vẫn hoạt động trên địa bàn cả nước như Hội Thánh của đức Chúa trời Mẹ, Hoàng Thiên Long, “Đạo trời nước Việt Nam” (thờ Hồ Chí Minh), Long Hoa Di Lặc, Thanh Hải vô thượng sư, Đại đạo chân không, Pháp môn diệu âm, Năng lượng gốc trống đồng Việt Nam, Pháp lý vô vi khoa học huyền bí Phật pháp,... Bên cạnh đó, xuất hiện các nhóm mới như Tia chớp Phương đông, Trừ quỷ Bảo Lộc ở Tuyên Quang... đáng chú ý, sự phát triển khá mạnh các hội viên có đền, điện tư nhân thờ Hồ Chí Minh và một số lãnh đạo (Võ Nguyên Giáp, Tôn Đức Thắng, Phạm Văn Đồng). Trong đó, có thể kể đến mạng lưới phân phố khắp các tỉnh trên cả nước của nhóm Hoàng Thiên Long. Các nhóm khác có quy mô nhỏ hơn như nhóm Ngọc Phật Hồ Chí Minh (Sóc Sơn); nhóm Tam thiên Nhất Hội (Hải Dương), cũng có nhóm số lượng hội viên giảm sút đáng kể (“Đạo trời nước Việt Nam” - Hải Dương). Hiện tượng đưa cổ Tổng Bí Thư Nguyễn Phú Trọng vào phối thờ tại các đền, điện có thờ Hồ Chí Minh cũng tương đối phổ biến.

Một hiện tượng tôn giáo mới gây chú ý trong năm 2024 đó là “Thiên triều Nam Quốc” xuất hiện ở xã Thiện Nghiệp, Thành phố Phan Thiết, tỉnh Bình Thuận [Phương Nam, 2024]. Đây là một hiện tượng mới xuất hiện, do một người phụ nữ đơn thân 37 tuổi xưng là Đức Vua điều hành. Nhóm này thường xuyên tổ chức những nghi lễ cúng bái, dùng nhiều bùa chú, hình nộm, cung tên, chảo lửa... mang tính chất mê tín dị đoan, gieo rắc sợ hãi, hoang mang cho mọi người. Đặc biệt, nhóm này có dấu hiệu lừa đảo, chiếm đoạt tài sản, tra tấn người tin theo... Một số gia đình trí thức, thành đạt tin theo nhóm này đã trở nên u mê, bị nhóm này thao túng, gia đình ly tán, tán gia bại sản. Do đó, nhóm này đã bị công an tỉnh Bình Thuận khởi tố, các đối tượng cầm đầu đều bị xử lý.

Các hiện tượng tôn giáo mới vẫn tích cực sử dụng các phương tiện hiện đại để tuyên truyền, hướng dẫn sinh hoạt như lập các trang web, in sao nhân bản băng, đĩa hình, chia sẻ trên các trang mạng xã hội

Facebook, Youtube... kết hợp với truyền miệng, phát tài liệu tại các nơi tập trung đông người, khu dân cư hoặc thông qua đường bưu điện gửi đến các cấp chính quyền đề nghị được công nhận và cho phép thực hành tín ngưỡng công khai.

Vấn đề hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo vẫn luôn được Đảng, Nhà nước quan tâm chỉ đạo, lãnh đạo, năm 2024, Ban bí thư đã ban hành kết luận về chủ trương công tác đối với các hiện tượng tín ngưỡng, tôn giáo mới. Kết luận sẽ góp phần tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc trong ứng xử với các hiện tượng tôn giáo mới ở Việt Nam hiện nay.

Những sự kiện tiêu biểu trong đời sống tín ngưỡng

Hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo dân gian ở dân tộc Kinh

Các lễ hội lớn liên quan đến các tín ngưỡng truyền thống vẫn được tổ chức đều đặn theo định kỳ và đều có sự tham gia của các cấp quản lý cũng như chính quyền địa phương như lễ hội Thánh Mẫu, Lễ Hội Thánh Trần (Nam Định), Lễ hội vua cha Bát Hải (Thái Bình), Lễ hội vía bà (Huế), Lễ hội Thánh Láng (Hà Nội), Bà chúa xứ núi Sam (An Giang)... Đặc biệt, nhiều lễ hội có những trò diễn nghệ thuật tôn giáo, hoặc diễn xướng nghi lễ đã từng gián đoạn trong 15 năm nay cũng đã được khôi phục như trò rỗi cạn thờ Thánh Nguyễn ở chùa Cổ Lễ (Nam Định); Đấu Thần và vượt sông Độ Hà ở Lễ Hội Thánh Láng (ở Hà Nội). Các lễ hội cũng như hèm tục mang đậm màu sắc tâm linh đều có xu hướng được nghiên cứu và phục hồi nhằm tôn vinh các giá trị bản sắc văn hóa vùng miền.

Các hoạt động thực hành nghi lễ thờ Thánh/Thánh Mẫu vẫn diễn ra tương đối đều đặn ở các cơ sở thờ Thánh và thánh Mẫu lớn (Đền Trần và Phủ Giày cùng hệ thống các đền điện khác trên cả nước như đền ông Hoàng Bảy (Nghệ An), Đền Vua Bà (Bắc Ninh), Đền Quan Lớn Tuần Tranh, Điện Hòn Chén.... Khuynh hướng tư nhân đứng ra xây dựng, quản lý các đền điện liên quan đến thực hành nghi lễ lên đồng hầu bóng thờ thánh Mẫu ngày càng phổ biến do những đặc thù về liên kết bản hội và chủ đền điện thường là các cá nhân hoạt động thương mại.

Bên cạnh việc bảo tồn, gìn giữ các giá trị vật chất, tinh thần của tín ngưỡng Thành hoàng; vấn đề phát huy nguồn lực tín ngưỡng Thành hoàng trong phát triển kinh tế, văn hóa, du lịch của các địa phương cũng được đặt ra. Nhiều ngôi đình với lịch sử, kiến trúc trở thành điểm đến trong bản đồ du lịch của địa phương. Các hoạt động

ngghi lễ theo truyền thống mang tính bản sắc của cộng đồng được gìn giữ, quảng bá cùng với các hoạt động mới (giới thiệu ẩm thực, sản vật, trải nghiệm...) đã đưa lễ hội Thành hoàng trở thành sản phẩm du lịch văn hóa, kết nối các tuyến thăm quan, thu hút khách du lịch của địa phương.

Mặt khác, xu hướng phát triển công nghiệp văn hóa các di sản và lễ hội gắn với tín ngưỡng Thành hoàng đang dần được các địa phương chú trọng. Tiêu biểu như, lễ hội 70 năm giải phóng thủ đô Hà Nội (10/10/1954 – 10/10/2024), các di sản gắn với tín ngưỡng Thành hoàng của Hà Nội (lễ hội Gióng Phù Đồng, múa hát Ải Lao ở Hội Xá, múa Con đĩ đánh bông ở Triều Khúc,...) đã trở thành trình diễn đường phố trong tổng thể chương trình Kỷ niệm, thu hút sự quan tâm của đông đảo quần chúng nhân dân thủ đô và du khách.

Hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo của các dân tộc thiểu số

Các hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo truyền thống của tộc người thiểu số vẫn được duy trì, tuy nhiên nghiêng theo xu hướng phục hồi và mở rộng quy mô, mở rộng phạm vi ảnh hưởng. Thể hiện trong một số lễ hội truyền thống của một số dân tộc thiểu số ví dụ như: (1) Lễ hội cúng rừng (Mo đồng trụ) của người Nùng (xã Pố Lồ, Hoàng Su Phì, Hà Giang) trước đây chỉ thực hiện trong phạm vi tộc người, nhưng từ khi được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể cấp quốc gia năm 2016 thì hoạt động này đã không còn là hoạt động của riêng tộc người mà còn có sự tham gia của các cấp chính quyền trong khu vực. Đặc biệt, phụ nữ cũng được tham gia vào lễ hội, được vào đình thắp hương như đàn ông, ...[Vũ Mừng (a), 2024]. Tương tự như vậy, lễ hội cúng thần rừng của người Pu Páo ngày 11/7/2024 (6/6 Âm lịch) (Phố Là, Đồng Văn, Hà Giang) cũng có sự tham gia của chính quyền các cấp, ngoài ra còn có sự thay đổi của địa điểm thực hiện nghi lễ (trước tổ chức trong miếu thờ thần rừng, nay tổ chức tại nhà văn hoá thôn Chúng Chải, xã Phố Là [Vũ Mừng (b), 2024]. Thầy cúng có thêm nhiều vai trò mới: 1) là những người tích cực trong phong trào vận động xóa bỏ các hủ tục lạc hậu, giữ gìn an ninh trật tự [Trương Giang, 2023]; 2) thầy cúng có vai trò quan trọng trong việc gìn giữ, bảo tồn và truyền dạy những nét đẹp văn hóa truyền thống của dân tộc [Hoàng Thương, 2021]. 3) Là trụ đỡ tinh thần trong đời sống tín ngưỡng, tôn giáo của cộng đồng, là các tri thức - nghệ nhân dân gian, là những người có vai trò quan trọng trong việc bảo lưu và trao truyền văn hóa

dân tộc [Phạm Văn Dương, 2014], ... Họ trở thành một bộ phận bảo tồn văn hóa truyền thống, và truyền bá tri thức văn hóa tộc người. Nhiều thầy cúng rất tích cực trong việc phối hợp với địa phương, làng bản tích cực vận động quần chúng nhân dân tham gia vào các hoạt động công như: xây dựng nông thôn mới; xây dựng các tổ chức tự quản trong cộng đồng để đem lại sự ổn định cho xã hội mang lại lợi ích cho chính người dân và xã hội.

Tiếp tục có sự phục dựng nghi lễ tín ngưỡng, tôn giáo theo mong muốn của người dân và ý chí của nhà nước, như lễ hội Gầu Tào của người Mông ở Trạm Tấu, Yên Bái. Lễ hội đã có sự biến đổi, nâng tầm thành lễ hội của cộng đồng. Hiện tại, lễ hội này đã được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể cấp Quốc gia theo Quyết định số 2318/QĐ-BVHTTDL ngày 9/8/2024. Nói chung, nhiều lễ hội gắn với tín ngưỡng truyền thống của các dân tộc thiểu số hiện nay đều được phục hồi gắn với phát triển du lịch.

Xuất hiện xu hướng thương mại hóa trong việc thực hành nghi lễ: nhiều hình thức nghi lễ của các dân tộc ít người trước kia chỉ diễn ra trong phạm vi tộc người, nhưng hiện nay nhiều nghi lễ đã diễn ra ngoài mục đích tín ngưỡng, tôn giáo còn mang theo mang theo xu hướng thương mại hóa rõ rệt, trở thành một nguồn lực thu hút kinh tế cho địa phương, như Lễ Kate của đồng bào Chăm Bà la môn ở Ninh Thuận (1-2/10/2024), Bình Thuận. Hằng năm, cứ mỗi dịp đến tết Kate, lượng khách du lịch đến hai địa phương trên cũng tăng vọt, mang về một lượng lớn thu nhập cho địa phương. Trong đó: Theo Cục Thống kê, trong tháng 10, khách du lịch đến Bình Thuận ước đạt 800,7 ngàn lượt khách, tăng 14,85% so với cùng kỳ năm trước. Lũy kế 10 tháng năm 2024, lượng khách du lịch ước đạt 7.971,9 ngàn lượt khách, tăng 13,49% so với cùng kỳ năm trước. Trong đó, khách quốc tế trong tháng 10 ước đạt 25,9 ngàn lượt khách, tăng 14,32% so với cùng kỳ năm trước. Lũy kế 10 tháng năm 2024 ước đạt 312,8 ngàn lượt khách, tăng 46,04% so với cùng kỳ năm trước. Khách quốc tế đến tỉnh trong 10 tháng năm 2024 chủ yếu từ các nước Hàn Quốc, Trung Quốc, Nga, Đức, Anh, Mỹ... Doanh thu từ hoạt động du lịch trong tháng ước đạt 2.088,8 tỷ đồng, tăng 12,24% so với cùng kỳ năm trước. Lũy kế 10 tháng năm 2024 ước đạt 21.240,9 tỷ đồng, tăng 13,98% so với cùng kỳ năm trước [TT Dân, 2024], ...

2. Những sự kiện tiêu biểu trong chính sách, pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo

Nhìn một cách tổng quát, năm 2024, tình hình tôn giáo ở Việt Nam cơ bản là ổn định, các tổ chức tôn giáo hoạt động theo quy định của pháp luật. Chính sách và pháp luật tôn giáo ngày càng sát với thực tiễn hơn và quản lý nhà nước về hoạt động tôn giáo ngày càng có tính chuyên nghiệp hơn. Đồng thời, các tổ chức tôn giáo ngày càng hợp tác và hỗ trợ nhà nước hiệu quả hơn trong các hoạt động vì lợi ích chung của xã hội. Tuy nhiên vẫn có một số vấn đề đã xảy ra, đặc biệt là ở các khu vực vùng sâu, vùng xa, vùng biên giới nơi có đông các dân tộc thiểu số cư trú.

Năm 2024 đánh dấu quan hệ Việt Nam-Hoa Kỳ được nâng cấp lên tầm *Đối tác chiến lược toàn diện*. Tuy nhiên, trong các báo cáo đánh giá tự do tôn giáo quốc tế của Mỹ vẫn đưa ra những quan ngại về tình hình tự do tôn giáo ở Việt Nam. Trong báo cáo của mình, Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ đưa Việt Nam trở lại danh sách *Các quốc gia cần được giám sát đặc biệt về tự do tôn giáo* tại thời điểm công bố báo cáo vào tháng 12/2023. Đây là một mức xếp hạng và đánh giá thấp hơn mức độ *Các quốc gia cần quan tâm đặc biệt về tự do tôn giáo* (CPC). Việc Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ đưa Việt Nam vào danh sách gây nhiều phản ứng trong nước, đặc biệt là đối với các tiêu chí và cơ sở cũng như tính khách quan của các thông tin mà báo cáo thu thập và dựa vào để đánh giá.

Về quản lý nhà nước về hoạt động tôn giáo, cuối năm 2023, Bộ Nội vụ ban hành Nghị định số 95/2023/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật tín ngưỡng, tôn giáo đã được Quốc hội thông qua năm 2016. Nghị định này, thay thế cho nghị định 162/2018/NĐ-CP, có hiệu lực vào ngày 30/3/2024. Nghị định có một số điểm mới chẳng hạn như giải thích về từ ngữ, bổ sung việc đảm bảo quyền tự do tôn giáo cho người bị giam giữ; quy định về đình chỉ, giải thể toàn bộ hoạt động của tổ chức tôn giáo; quy định rõ hơn về cải tạo, nâng cấp, xây dựng mới công trình tôn giáo phụ trợ, v.v... Khi Luật Đất đai năm 2024 được ban hành, Ban Tôn giáo Chính phủ đã rà soát các nội dung của Luật Đất đai năm 2024 liên quan đến tín ngưỡng, tôn giáo để tham mưu cho Bộ cách giải quyết những vấn đề về đất đai tôn giáo. Ban Tôn giáo Chính phủ phối hợp với các bộ, ban, ngành liên quan cung cấp thông tin lập hồ sơ đề nghị xây dựng Nghị

định quản lý sản phẩm, dịch vụ Halal [Thúy Hồng, 2024). Đây là hướng đi mới, phát triển tiềm năng làm kinh tế của tôn giáo. Đồng thời, dự thảo Nghị định xử phạt hành chính về vi phạm trong lĩnh vực tôn giáo, tín ngưỡng vẫn tiếp tục được xây dựng, lấy ý kiến để ban hành trong thời gian tới. Hai nghị định này là mối quan tâm lớn không chỉ của người làm công tác quản lý nhà nước về hoạt động tôn giáo mà của chính các cá nhân, tổ chức tôn giáo trong và ngoài nước.

Đáng chú ý, Ban Tôn giáo chính phủ tiếp tục cấp đăng ký và công nhận tổ chức tôn giáo. Ngày 8/4/2024, Ban Tôn giáo chính phủ ký ban hành Quyết định số 259/QĐ-BNV về việc công nhận tổ chức tôn giáo cho Hội thánh Tin Lành Liên hiệp Truyền giáo Việt Nam. Đây là tổ chức tôn giáo mới nhất được cấp công nhận về tổ chức. Như vậy, đến tháng 5/2024, Ban Tôn giáo chính phủ thông báo rằng Nhà nước đã công nhận và cấp đăng ký hoạt động cho 43 tổ chức tôn giáo thuộc 16 tôn giáo. Tổng số tín đồ các tôn giáo ước tính là 27 triệu người, do đó chiếm hơn 1/4 dân số.

Ngoài ra, việc quản lý các hoạt động tôn giáo cũng có bước tiến triển mới với việc ban hành Quyết định số 600/QĐ-BNV Điều chỉnh, bổ sung danh mục thủ tục hành chính lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Bộ Nội vụ đủ điều kiện thực hiện dịch vụ công trực tuyến toàn trình [website Bộ Nội vụ]. Đây là bước tiến quan trọng trong lộ trình đơn giản hóa thủ tục hành chính và thực hiện dịch vụ công trực tuyến trong lĩnh vực quản lý hoạt động tôn giáo. Năm 2024 cũng đánh dấu việc xử lý dứt điểm một số “điểm nóng” trong đời sống tôn giáo, vốn gây nhiều dư luận trái chiều, làm ảnh hưởng đến quan hệ tôn giáo và xã hội. Tiêu biểu, Bộ Nội vụ tiếp tục các biện pháp nhằm xử lý dứt điểm, nghiêm khắc các hành vi vi phạm pháp luật, gây ảnh hưởng tiêu cực đến xã hội và người tin theo “Hội thánh Đức chúa trời mẹ” trên phạm vi cả nước.

Tuy nhiên, công tác quản lý nhà nước về hoạt động tôn giáo cho đến nay vẫn còn một số hạn chế. Đáng chú ý nhất vẫn là việc thực thi các chủ trương, đường lối, chính sách và pháp luật về tôn giáo ở cấp độ địa phương. Trình độ còn hạn chế, năng lực áp dụng vào thực tiễn các chính sách và quy định pháp luật về tôn giáo vẫn là vấn đề đáng quan ngại ở một bộ phận cán bộ địa phương trực tiếp làm công tác quản lý nhà nước về hoạt động tôn giáo. Những khiếu kiện, tranh chấp đất đai có liên quan đến tôn giáo vẫn còn diễn ra, vẫn còn những

trường hợp chưa được giải quyết dứt điểm. Việc quản lý các hoạt động truyền đạo, giảng đạo, phát ngôn, tổ chức sự kiện... trên môi trường trực tuyến, sử dụng các phương tiện truyền thông cá nhân chưa được quản lý sát sao, hiệu quả. Đặc biệt, vẫn liên tục xuất hiện các hành vi truyền đạo qua môi trường internet xuyên biên giới đến khu vực các đồng bào dân tộc thiểu số sống gần biên giới, như dân tộc Mông, dân tộc Khmer và một số dân tộc ở vùng biên giới thuộc Tây Nguyên. Đây là thách thức lớn khi nỗ lực định danh cá nhân trên môi trường các mạng xã hội trực tuyến chưa hoàn tất. Điều này đã gây ra những vấn đề lớn trong các năm từ 2022 đến nay và vẫn có thể xảy ra các sự vụ khác trong thời gian tới.

3. Tạm kết: một số vấn đề đặt ra và khuyến nghị chính sách

Một trong những vấn đề đặt ra trong đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam những năm qua và vẫn tiếp diễn trong năm 2024 đó là việc lợi dụng tín ngưỡng, tôn giáo để trục lợi. Đầu năm 2025, hàng loạt cơ quan báo chí, truyền thông đưa tin về vụ việc hai vợ chồng mua 06 hecta đất ở Đắk Lắk, xây nhà thờ tổ và tịnh thất để tu hành rồi lừa đảo những người mê muội tin theo với số tiền hàng trăm tỷ đồng. Công an tỉnh Đắk Lắk đã khởi tố vụ án, bắt giam cặp vợ chồng lừa đảo để điều tra, xử lý theo quy định của pháp luật. Cùng với vụ việc hiện tượng “Thiên triều Nam quốc” ở Bình Thuận đã trình bày ở trên, hiện tượng cặp vợ chồng Nguyễn Anh Tuấn và Nguyễn Thị Nhớ ở Đắk Lắk lợi dụng tín ngưỡng, tôn giáo để trục lợi cho thấy mặt trái của đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam hiện nay. Điều đó cho thấy, rất nhiều người dân có niềm tin mù quáng, lệch lạc, dễ dàng tin theo những kẻ lừa đảo, những kẻ này thông qua tín ngưỡng, tôn giáo để chiếm được lòng tin của mọi người từ đó thực hiện các hành vi lừa đảo, vi phạm pháp luật. Điều đáng nói là, trong số những người bị hại, có những người là cán bộ, công chức, viên chức, nhiều người có cuộc sống khá giả, nhiều người có học vấn cao nhưng vẫn tin theo những điều nhảm nhí để rồi bị lừa đảo, tiền mất, tan vỡ gia đình, v.v.

Có thể nói, những hành vi, hoạt động lợi dụng tín ngưỡng, tôn giáo ngày càng tinh vi, rất khó phát hiện, quy mô, phạm vi của những hoạt động này ngày càng rộng, mức độ ảnh hưởng đến xã hội ngày càng lớn. Đây là một khó khăn cho công tác quản lý nhà nước nói riêng, công tác quản lý xã hội nói chung. Vấn đề này cần có sự quan tâm, chỉ đạo, lãnh đạo quyết liệt của lãnh đạo Đảng, Nhà nước, các cấp chính

quyền. Cần nâng cao nhận thức về những tác động của vấn đề này đối với xã hội. Cũng cần lưu ý rằng, vấn đề này sẽ tiếp tục diễn biến phức tạp trong những năm tới.

Trong thời gian tới, một số vấn đề sau đây sẽ vẫn là thách thức với công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động tôn giáo. *Thứ nhất*, các hoạt động tôn giáo trực tiếp, đặc biệt là các ngày lễ lớn, các sự kiện kỷ niệm quan trọng với tổ chức tôn giáo đã được công nhận, sẽ gia tăng về tần suất, quy mô và số người tham dự. Điều này vừa là tín hiệu tốt với sự phát triển của tôn giáo, cũng đặt ra những vấn đề về quản lý thông tin, quản lý trật tự xã hội, đảm bảo an toàn, an ninh khi sự kiện lớn diễn ra, thu hút nhiều người tham dự trực tiếp; *Thứ hai*, các hoạt động tôn giáo sử dụng môi trường trực tuyến sẽ tiếp tục gia tăng. Các hoạt động tổ chức hội nhóm, truyền tin, tạo nhóm thảo luận, chia sẻ thông tin trên các mạng xã hội trực tuyến sẽ tiếp tục được đa dạng hóa về nội dung và hình thức. Các thông tin có tính “nóng”, “giật gân”, thông tin “sai lệch” rất dễ được sản sinh, thổi phồng, khuếch đại, lan truyền rộng rãi và mau chóng. Tác động của các thông tin như thế, đặc biệt là tác động tiêu cực, là rất khó kiểm soát, đòi hỏi sự đổi mới về cách tiếp cận và các phương pháp làm việc; *Thứ ba*, việc các thế lực thù địch lợi dụng tôn giáo, kết hợp với vấn đề dân tộc, nhằm kích động các tư tưởng ly khai, dân tộc hẹp hòi, các ý tưởng chống phá chính quyền vẫn có thể tiếp tục diễn ra. Các hoạt động này diễn ra theo hình thức xuyên biên giới, ngày càng dựa vào môi trường trực tuyến; *Thứ tư*, những khiêu nại, tranh chấp, mâu thuẫn về sử dụng đất đai liên quan đến tôn giáo sẽ vẫn là vấn đề “nóng”. Việc giải quyết không dứt điểm các tranh chấp, mâu thuẫn đó sẽ còn tạo ra những hệ lụy lâu dài. Đây không chỉ là những vấn đề mang tính thực tiễn, mà còn mang tính lý luận cần tiếp tục đi sâu nghiên cứu trong thời gian tới./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. TT Dân (2024), “10 tháng, Bình Thuận đón khoảng 7.971 ngàn lượt khách”, trên trang: <https://moihop.binhthuan.gov.vn/tin-tuc-du-lich/10-thang-binh-thuan-don-khoang-7-971-ngan-luot-khach-897656> , đăng tải 4/11/2024, truy cập 12/11/2024.
2. Hội đồng trị sự GHPGVN, Báo cáo tổng kết năm 2024 của GHPGVN.
3. Thúy Hồng (2024), "Kết quả công tác 6 tháng đầu năm 2024 của Ngành quản lý nhà nước về tôn giáo", *Tạp chí Công tác tôn giáo*, số 7-2024, tr.23-27.

4. Vũ Mừng (a), (2024), “Chuẩn bị tổ chức Lễ hội cúng rừng ở Hoàng Su Phì (Hà Giang)”, trên trang: <https://dantoctongiao.baodantoc.vn/chuan-bi-to-chuc-le-hoi-cung-rung-o-hoang-su-phi-ha-giang-1709881023873.htm> , đăng tải: 08/3/2024; truy cập 25/12/2024.
5. Vũ Mừng (b), (2024)“Sắp diễn ra Lễ cúng Thần Rừng - Lễ hội độc đáo của người Pu Péo ở Hà Giang”, trên trang: <https://baodantoc.vn/sap-dien-ra-le-cung-than-rung-le-hoi-doc-dao-cua-nguoi-pu-peo-o-ha-giang-1720423650188.htm> đăng tải: 08/7/2024; truy cập 25/12/2024.
6. Phương Nam (2024), “Tà đạo 'Thiên triều Nam Quốc' ở Bình Thuận - Bài 3: Nạn nhân tố 'đức vua' của tà đạo có dấu hiệu phạm pháp”, trên trang: <https://plo.vn/ta-dao-thien-trieu-nam-quoc-o-binh-thuan-bai-3-nan-nhan-to-duc-vua-cua-ta-dao-co-dau-hieu-pham-phap-post800796.html> , đăng tải 17/7/2024, truy cập 23/12/2024
7. Tòa thành Tây Ninh (2024), “Đại lễ hội Yến Diêu Trì cung năm Giáp Thìn 2024 tại Tòa Thánh Tây Ninh”, trên trang: <https://caodai.com.vn/vn/news-detail/dai-le-hoi-yen-dieu-tri-cung-nam-giap-thin-2024-tai-toa-thanh-tay-ninh.html>, ngày 20/9/2024, truy cập ngày 12/11/2024.
8. Trường ĐHKHXHNV, ĐHQG Hà Nội (2024), *Những khuynh hướng mới trong nghiên cứu tôn giáo đương đại*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc tế, Hà Nội
9. Chu Văn Tuấn (2024), *Đời sống tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam năm 2023: những sự kiện tiêu biểu và khuyến nghị chính sách*, Nghiên cứu Tôn giáo, số 1
10. Viện Nghiên cứu Tôn giáo (2024), *Đời sống tôn giáo Việt Nam đương đại: Hiện tượng tôn giáo mới ở Việt Nam*, Kỷ yếu hội thảo khoa học, Quảng Bình
11. Viện Nghiên cứu các vấn đề về Tín Ngưỡng, Tôn giáo (2024), “*Thờ cúng Hồ Chí Minh, các anh hùng liệt sĩ trong dòng chảy văn hóa tâm linh dân tộc hiện nay – thực trạng và kiến nghị*”, Kỷ yếu Hội thảo khoa học, Hà Nội.
12. Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Đời sống tôn giáo Việt Nam đương đại: đời sống Phật giáo”, Hà Nội, 2020
13. Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Đời sống tôn giáo Việt Nam đương đại: đời sống Công giáo, Tin lành”, Hà Nội, 2021
14. Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Đời sống tôn giáo Việt Nam đương đại: đời sống các tôn giáo nội sinh”, Hà Nội, 2022
15. Viện Nghiên cứu Tôn giáo, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Đời sống tôn giáo Việt Nam đương đại: đời sống các tín ngưỡng ở Việt Nam”, Hà Nội, 2023
16. Website Bộ Nội vụ: <https://moha.gov.vn/thong-bao/Pages/dsthongbao.aspx?ItemId=1934>

Abstract

RELIGIOUS AND BELIEF LIFE IN VIETNAM IN 2024: KEY EVENTS AND POLICY RECOMMENDATIONS

Chu Van Tuan

*Institute for Religious Studies
Vietnam Academy of Social Sciences*

Vietnam is renowned for its rich and diverse religious and belief systems. In 2024, the country's religious landscape experienced numerous significant events and issues, prompting both theoretical and practical inquiries. Simultaneously, these occurrences reflect broader trends within Vietnam's economic, political, cultural, and social spheres as they intersect with religious life. Continuing the research trajectory on contemporary religious and belief practices, this article examines several key events in Vietnam's religious life throughout 2024. Based on this analysis, the article outlines several pressing issues that warrant immediate attention. The article also provides readers with a review of major religious and belief-related events from the past year, offering data and insights that enable comparisons with previous years and inform projections about Vietnam's religious landscape in the years ahead.

Keywords: Religion, belief, key events, policy, 2024, Vietnam